

χώση τὰ πανταχόθεν τρεπόμενα τάγματα, ὥρμησαν ἀπὸ ρυγῆρος κατ' αὐτοῦ, προτείναντες τὰ μακρὰ αὐτῶν δόρατα, καὶ ὁ μὲν πρῶτος διήμαρτε τοῦ βασιλέως μικρὸν παρεκκλίναντος τοῦ ἵππου, τοῦ δέ, ἀπωσάμενος ὁ Ἀλέξιος τὸ δόρυ διὰ τοῦ ξίφους, ἀποτέμνει τὴν χεῖρα τοῦ σώματος· ὁ δὲ τρίτος πλήτει τὸν βασιλέα κατὰ μέτωπον καὶ συντρίβει τὴν περικεφαλαίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἡγεμὼν διαφεύγει τὸν θάνατον, ὑπτιος πεσὼν ἐπὶ τὴν οὐρὰν τοῦ ἵππου καὶ μετ' ὀλίγον ὀρθωθείς ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος, καὶ ἔδραϊος καθίσας, καὶ μηδὲν τῶν ὄπλων ἀποβαλὼν, ἀλλὰ γυμνὸν τὸ ξίφος κρατῶν τῇ δεξιᾷ, περιόρυστος δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδίου αἵματος, τὴν κεφαλὴν ἀπερικάλυπτον ἔχων καὶ τὴν μακρὰν κόμην περιπλανωμένην ταῖς ὄψεσιν ἐξηκολούθει μαχόμενος μέχρις οὗ ἐπέστη ἡ ἀναπόδραστος τῆς ἀποχωρήσεως ὥρα. Ἐκ τῶν πολεμίων διέπρηναν ὁ μὲν Ροβέρτος ἐπὶ ἀκραδάντῳ εὐσταθείᾳ, ὁ δὲ Βοημοῦνδος ἐπὶ ὀρμῇ ἀκαθέκτῳ, ἅπαντες δὲ οἱ νορμαννοὶ ἱππῶται ἐπὶ ἀνδρεία, τῆς ὁποίας πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο θύματα κατὰ τὴν αἱματηρὰν ἐκείνην ἡμέραν. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν πεσόντων εὐρέθη καὶ ὁ ψευδοβασιλεὺς Μιχαήλ, ἄδηλον πῶς φονευθεὶς. Ἄλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτὰ εἰσι βεβαίως τὰ κατὰ τὴν σύζυγον τοῦ Ροβέρτου Γαίταν, ἣτις παρακολουθήσασα μὲν αὐτὸν εἰς τὴν διαπόντιον ταύτην ἐκστρατείαν, μετασχούσα δὲ ὄλων τῶν προτέρων κινδύνων ἠγωνίσθη περιφανῶς καὶ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ. Τεταγμένη εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τὴν κατ' ἀρχὰς ὑπενδοῦσαν εἰς τοὺς ἡμετέρους, διὰ φωνῆς μεγάλης ἀνεκάλει καὶ ὠνείδιζε τοὺς φεύγοντας· καί, ἐπειδὴ δὲν εἰσηκούετο, ἔδραμεν ἐπ' αὐτοὺς κρατοῦσα μακρὸν δόρυ, καὶ πλήττουσα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ διεκώλυσε τὴν πάροδον καὶ ἀνατρέπουσα τοὺς ἀπειθεστέρους ἐπανήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην. Τὸ ἔτι παραδοξότερον ἴσως εἶναι ὅτι ὁ νορμαννὸς χρονογράφος Γουλιέλμος ὁ Ἀπουλος ἠθέλησε ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ἐλαττώσῃ τὰ κατορθώματα τῆς ἀληθοῦς ἐκείνης ἀμαζόνος, διότι ἔτυχε νὰ μὴ εἶναι Νορμαννὴ, ἀλλὰ Λογγοβαρδία τὸ γένος, ὁ δὲ χρονογράφος δὲν ἠνείχετο νὰ ὁμολογήσῃ διαπρέψασαν μεταξὺ τῶν ἁπογενῶν αὐτοῦ γυναῖκα ἀλλόφυλον. Καὶ ἔπειτα περιμένομεν νὰ μάθωμεν τὴν περὶ τῶν ἡμετέρων ἀλήθειαν ὑπὸ τοιούτων ἱστορικῶν. Ὅπόσον εὐγενεστέρα ἀνεδείχθη ἡ ἑλληνὶς Ἄννα Κομνηνὴ μὴ διστάσασα νὰ ἀποθauμάσῃ τὴν ἐξαισίαν ἐκείνην ἀρετὴν καὶ Παλλάδα ἄλλην νὰ ὀνομάσῃ τὴν ἑσπερίαν ἡρωίδα.

Ἡ νίκη, λοιπὸν τοῦ Ροβέρτου ὑπῆρξε λαμπρὰ καὶ ὀλοσχερής. Καὶ ὁ μὲν Γρηγόριος Ζ' σπεύσας νὰ συγκαρῆ ἐπ' αὐτῇ τὸν σύμμαχόν του ἀπέδωκε τὸ κατόρθωμα εἰς τὰς εὐλογίας τοῦ ἀγίου Πέτρου· ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ νίκη ὠφείλετο εἰς τὸ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀκμάζον ἀρμενίον πνεῦμα τῶν δυτικῶν. Ἀλλὰ καίτοι πολλάκις ἀναγνωρίζαντες τὴν κατὰ τοῦτο ὑπεροχὴν αὐτῶν νομίζομεν ἐν τούτοις δίκαιον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν περιπετειῶν τῆς προκειμένης μάχης, ὑπῆρχον καὶ μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἄνδρες πολλοὶ ἀντάξιοι τοιούτων ἀντιπάλων, καὶ προσέτι ὅτι οἱ ἀντίπαλοι οὗτοι ἦσαν τότε ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι ὄλων τῶν δυτικῶν ἐθνῶν. Οὔτε οἱ Φράγκοι οὔτε οἱ Λογγοβαρδιοὶ οὔτε οἱ Ἀγγλοσάξωνες ἠδυνήθησαν νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς Νορμαννοὺς. Πλὴν τούτου εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Γαλίαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν οἱ Νορμαννοὶ ἠδυνήθησαν νὰ ἰδρῦσωσι κράτη διαρκῆ καὶ οὐσιωδῶς νὰ ἀλλοιώσωσιν τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἠττηθέντων, ἐνῶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς ἐπὶ τέλους ἀπεκρούσθησαν. Πρὶν ὅμως ἐπέλθῃ τὸ σωτήριον τοῦτο ἀποτέλεσμα τὰ πρῶτα τῆς ἠττης ἑπακόλουθα ὑπῆρξαν ὀλέθρια.

Ὁ Γεώργιος Παλαιολόγος δὲν ἠδυνήθη μετὰ τὴν μάχην νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ Δουράχιον. Ὄθεν τῆς μὲν ἀκροπόλεως αὐτοῦ ἡ ἄμυνα ἀνετέθη ἤδη εἰς τοὺς πρῶτοντας τῶν ἀποίκων Ἐνετῶν, τῆς δὲ λοιπῆς πόλεως «τῷ ἔξ Ἀρβανῶν ὀρμωμένῳ Κομισκόρτῃ», λέγει ἡ Κομνηνὴ. Δευτέραν λοιπὸν ταύτην φορὰν βλέπομεν ἀναφερομένους τοὺς Ἀλβανοὺς ὑπὸ

